دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری
راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی

" مقاله پژوهشی"

بررسی عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینی دانشجویان (مورد مطالعه: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان)

عارفه پوروایی[۱]، محمدرضا محبوبی[۲] و محمد شریف شریف‌زاده[۳]

۱- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران
۲- دانشیار دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران (نویسنده مسوول: mahboobi47@gmail.com)
۳- دانشیار دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران
تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۱۷
صفحه: ۱۰۳ تا ۱۱۵

چکیده

هدف این پژوهش بررسی عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینی دانشجویان در دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان بود. روش تحقیق، توصیفی بود. جامعه آماری ۳۹۰ نفر از دانشجویان سال آخر کارشناسی در تمامی رشته‌های فعال دانشگاه بودند که با استفاده از جدول کرجسی و مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب، ۱۹۶ نفر از آنان به‌عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه بود که روایی آن با کسب نظر متخصصان دانشگاه تأیید شد و پایایی آن برای بخش‌های مختلف پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۶۰۷ تا ۰/۹۰۳ به‌دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج نشان داد تفاوت معنی‌داری بین پاسخگویان از نظر قصد کارآفرینی بر حسب جنسیت، شرکت در دوره‌های آموزش کارآفرینی، تجربه‌کاری و دارابودن شغل آزاد وجود دارد. نتایج آزمون همبستگی نشان داد رابطه مثبت و معنی‌داری بین درآمد خانواده و سواد مادر با قصد کارآفرینی وجود دارد. نتایج تحلیل مسیر نشان داد مؤثرترین متغیرها بر قصدکارآفرینی، به‌ترتیب متغیر خودکارآمدی با اثر مستقیم ۰/۵۱۶، متغیر نگرش با اثر مستقیم ۰/۳۱۹ و متغیر دانش کارآفرینی با اثر غیرمستقیم ۰/۲۰۹، است.

واژه‌های کلیدی: دانش‌کارآفرینی، خودکارآمدی کارآفرینانه، نگرش‌کارآفرینانه، هنجارهای اجتماعی درک‌شده

مقدمه

موضوع اشتغال و دستیابی افراد به شغل موردنظر از اساسی‌ترین نیازهای یک جامعه محسوب می‌شود (۱۶). همچنین مساله بیکاری به‌عنوان مانعی در مسیر توسعه‌ی کشورهای درحال‌توسعه، یکی از عمده‌ترین چالش‌های اقتصادی- اجتماعی و از مهم‌ترین تهدیدات برای امنیت و توسعه ملی کشورها محسوب می‌شود (۳۴). بسیاری از کشورها و از جمله کشورهای درحال‌توسعه با مشکلاتی همچون نبود کارایی در اقتصاد، افزایش نرخ بیکاری، افزایش بی‌اندازه دانش‌آموختگان و ناتوانی بخش خصوصی و دولتی در ایجاد شغل، مواجه هستند (۱۱)؛ از این‌رو، برخورداری دانش‌آموختگان از توانمندی و مهارت‌های کارآفرینی می‌تواند به حل مسأله بیکاری، رونق و توسعه‌ی بخش کشاورزی منجر شود (۲۴).

عدم تناسب بین رشته‌های دانشگاهی با خواسته‌ها و نیازهای جامعه و عدم ایجاد مهارت‌های خاص در دانشجویان جهت پاسخگویی به نیازها و تغییرات بازار کار، از دلایل عمده افزایش نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی است (۳۱). از سوی دیگر بازارکار از خروجی‌های نظام آموزش عالی با گذشته فرق دارد. کاهش ظرفیت جذب نیروی کار در بازار از یک سو و کاهش انگیزه‌های فردی در دانشجویان از سوی دیگر، ضرورت آموزش کارآفرینی را در مراکز آموزش عالی دوچندان کرده است. در واقع، هدف از ارائه‌ی این آموزش‌ها، تربیت و پرورش افراد خلاق و نوآور (۳۷) با هدف ایجاد مهارت‌های کارآفرینی (۲۷) در قالب نوعی مداخله‌گری برنامه‌ریزی‌شده است (۳۲).

برای شکل‌گیری تفکر کارآفرینی و اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها و به موازات آن حل بحران بیکاری این گروه، باید انگیزه و تفکر کارآفرینی در دانشجویان شکل گیرد که برای رسیدن به این هدف، قصد کارآفرینانه می‌تواند راهکار ارزشمندی باشد (۴۱). در واقع، مقاصد کارآفرینانه رابط میان کارآفرین به‌عنوان یک فرد و زمینه‌ای که یک کسب‌وکار در آن شکل می‌گیرد، محسوب می‌گردد (۷). کارآفرینی فرآیندی ارادی و از روی قصد است و این بدان معناست که بین کارآفرینی و قصد رابطه وجود دارد. به‌عبارت دیگر، پیش از آنکه فرد اقدام به رفتار (عمل) کارآفرینانه نماید، باید قصد اقدام داشته باشد. بنابراین قصد کارآفرینانه یک پیش‌نیاز ضروری برای رفتارهای کارآفرینانه و به‌عنوان بهترین پیش‌بینی‌کننده رفتار کارآفرینانه است (۱۱).

قصد کارآفرینانه نمایش‌دهنده قصد فرد برای شروع یک کسب‌وکار است و یک فرآیند آگاهانه‌ی ذهنی است که مقدم بر عمل بوده و تمایل فرد را به سمت شروع یک کسب‌وکار جدید هدایت می‌کند (۵). به‌طور کلی قصد، بخش اولیه و با اهمیتی از فرآیند شناختی ایجاد و توسعه‌ی یک رفتار از جمله راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید و کارآفرینانه محسوب می‌شود (۹).

عوامل بسیار زیادی بر قصد کارآفرینانه مؤثر هستند که ویژگی‌های محیطی شامل عوامل اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و عوامل فردی شامل شخصیت، پیشینه و تمایل که در ویژگی‌های شخصیتی بروز می‌کنند، از آن جمله هستند. در ابتدا بسیاری از نویسندگان ویژگی‌های شخصیتی خاص را عامل ایجاد فعالیت‌های کارآفرینانه می‌دانستند ولی بعد از

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

مدتی اهمیت تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی مشخص شد (۱۷). در واقع، در بافت کارآفرینی، متغیرهای جمعیت‌شناختی به متغیرهایی نظیر آموزش، سن، جنسیت، سطح تحصیلات و تجربه‌های کار قبلی اشاره دارند. ادبیات موجود نشان می‌دهد که این متغیرها بر میزان کارآفرینی به‌صورت نسبی تأثیر می‌گذارند. در این راستا، براساس نظریه‌ی رفتار برنامه‌ریزی شده، متغیرهای جمعیت‌شناختی افراد به‌صورت غیرمستقیم از طریق عوامل انگیزشی (نگرش نسبت به کارآفرینی، هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری درک‌شده) می‌توانند بر نیت و رفتار کارآفرینانه‌ی افراد تأثیر بگذارند، برای مثال، برخی مطالعات نشان‌دهنده‌ی تأثیر جنسیت بر نگرش نسبت به ایجاد یک کسب‌وکار؛ برخی نشان‌دهنده‌ی ارتباط بین جنسیت و خودکارآمدی (کنترل رفتاری درک‌شده) و نیت کارآفرینی؛ برخی دیگر از مطالعات نیز نشان‌دهنده‌ی تأثیر جنسیت بر هنجارهای ذهنی هستند. مطالعات دیگری نیز نشان‌دهنده‌ی تأثیر سن، تجربه کاری و سطح تحصیلات بر نیت کارآفرینانه‌ی افراد هستند (۴۲). علاوه بر این، عوامل دیگری نیز بر قصد کارآفرینانه مؤثر هستند، که مهمترین آن‌ها شامل نگرش نسبت به رفتار کارآفرینانه، هنجارهای ذهنی یا اجتماعی و درک خودکارآمدی (خودباوری یا کنترل رفتاری درک‌شده) است. نگرش کارآفرینانه، اشاره به میزان ارزشیابی مثبت یا منفی افراد در مورد کارآفرین‌بودن دارد (۲۱)، یا به‌عبارتی، وضعیتی است جهت پاسخ مساعد یا نامساعد به یک شی، شخص، نهاد یا یک رویداد و اولین عامل تعیین‌کننده‌ی نیت‌های کارآفرینانه به‌شمار می‌آید (۱). هنجارهای اجتماعی، انجام‌دادن یا ندادن رفتارهای کارآفرینانه را اندازه‌گیری کرده و به‌طور خاص، به درک و احساس موافق افراد نسبت به تصمیم کارآفرین‌شدن یا نشدن اشاره دارد (۲۱) و درک خودکارآمدی، دلالت بر تفکر افراد در مورد توانایی خود برای آغاز یک رفتار و آسانی و دشواری انجام رفتار تحت تأثیر تجارب گذشته، دشواری‌ها و موانع پیش‌بینی‌شده دارد. این افراد در مورد توانایی خود برای آغاز یک رفتار و آسانی و دشواری انجام رفتار تحت تأثیر تجارب گذشته، دشواری‌ها و موانع پیش‌بینی شده دارد. این عامل میزان باور فرد را به این که می‌تواند یک عمل خاص را انجام دهد، نشان می‌دهد (۱۱). آموزش کارآفرینانه نیز رابطه بسیار قوی با قصد کارآفرینانه دارد؛ آموزش کارآفرینی قصد بیشتری را برای شروع کسب و کار ایجاد می‌کند.

بر اساس تحقیقات انجام‌شده یکی از عوامل مهمی که به افزایش نگرش کارآفرینانه در کارآفرینان بالقوه و کارآفرینان نوظهور منجر می‌شود، آموزش‌های کارآفرینی است که هم بر رفتار فعلی آن‌ها و هم بر قصد آینده تأثیر می‌گذارد (۴۳). تاکنون مدل‌های مختلفی برای قصد کارآفرینی ارائه شده است که از بین آن‌ها، مدل آجزن به‌دلیل وجود متغیرها و عامل‌های مختلفی که در آن به‌کار گرفته شده، باعث ارتباط و تعامل بیشتر با عامل‌های فردی و محیطی در جامعه شده است و سال‌ها از آن به‌عنوان یک ابزار ارزشمند و قوی در بررسی قصد کارآفرینانه استفاده شد. لینان (۲۰) با ارائه یک مدل ترکیبی، جزء دانش کارآفرینی را به مدل آجزن افزود. دانشِ کارآفرینی به مفاهیم، مهارت‌ها و ظرفیت فکری مورد انتظار از یک کارآفرین اشاره دارد (۴۵)، ولی در این مدل، دانش کارآفرینی به‌معنای دانش نظری و تجربه‌کاری و شامل ایجاد و توسعه مجموعه‌ای از الگوهای فکری در طول زمان است که کارآفرین را قادر می‌سازد در مقایسه با دیگران، به‌طور مؤثرتری به درک، پالایش، تجزیه و تحلیل، تصمیم و عمل بر مبنای فرصت‌ها اقدام کند. در این مدل، دانش بیشتر سبب نگرش واقع‌بینانه‌تر فرد نسبت به فعالیت کارآفرینی می‌شود، همچنین آگاهی بیشتری را درباره انتخاب حرفه آینده برای شخص فراهم کرده و قصد کارآفرین شدن فرد را واقعی می‌نماید که قسمت عمده‌ای از این دانش و آگاهی را می‌توان از طریق آموزش ایجاد کرد (۳).

تاکنون تحقیقات متعددی در زمینه عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینی و راه‌اندازی کسب‌وکار انجام شده است که در ادامه به نتایج برخی از این پژوهش‌ها اشاره می‌شود. آراستی و همکاران (۲) طی پژوهشی به این نتیجه رسیدند آموزش درس مبانی کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان و عوامل تعیین‌کننده‌ی آن شامل نگرش نسبت به رفتار، هنجارهای ذهنی و درک کنترل رفتاری تأثیرگذار است. باقرصاد و همکاران (۳) نشان دادند آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی و درک امکان‌پذیری دانشجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای تأثیرگذار است. محسنی و همکاران (۲۸) در مطالعه‌ای دریافتند که آموزش کارآفرینی بر نگرش کارآفرینانه و باورهای خودکارآمدی عمومی دانشجویان تأثیر مثبت دارد. زمانی علایی و امیدی نجف‌آبادی (۴۶) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند میزان نیت کارآفرینانه در میان دانشجویان کشاورزی در سطح متوسط قرار دارد و مهارت‌های کارآفرینی با ۶۳ درصد، باور به خود کارآمدی با ۴۴ درصد، نگرش نسبت به کارآفرینی با ۳۸ درصد، ویژگی‌های روان‌شناختی با ۱۱ درصد و هنجارهای اجتماعی با ۰/۰۸ درصد توانستند واریانس نیت کارآفرینانه را تبیین کنند. همچنین متغیرهای حمایت اجتماعی و مطلوبیت درک‌شده بر نیت کارآفرینانه تأثیری نداشت. کشاورز (۱۲) نشان داد قصد کارآفرینی دانشجویان رشته‌های فنی- مهندسی، مدیریت و بازرگانی، به گونه‌ی معنی‌داری بالاتر از دانشجویان سایر رشته‌ها است. علاوه بر آن، نگرش عمومی، نگرش نسبت به کارآفرینی، باور به خودکارآمدی و سابقه‌ی کارآفرینی در زمره‌ی عوامل اصلی اثرگذار بر قصد کارآفرینی دانشجویان رشته‌های فنی- مهندسی، مدیریت و بازرگانی محسوب می‌شود و قصد کارآفرینی دانشجویان سایر رشته‌ها از طریق نگرش عمومی، باور به خودکارآمدی و هنجارهای اجتماعی ذهنی قابل تبیین است. صیف و همکاران (۴۱) طی پژوهشی دریافتند که متغیرهای هنجارهای ذهنی، هنجارهای اجتماعی، تجربه‌ی کارآفرینانه، خودکارآمدی کارآفرینانه و تمایل به خطرپذیری به‌طور غیرمستقیم از طریق متغیرهای واسطه‌ای بر متغیر قصد کارآفرینانه دانشگاهی اثر معنی‌دار دارند. رحمانیان کوشککی و همکاران (۳۳) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند تمامی متغیرها، به‌غیر از نگرش نسبت به کارآفرینی، رابطه مثبت و معنی‌داری با نیت‌های کارآفرینانه دارد. نتایج مطالعه‌ی صفا و

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

منگلی (۴۰) نشان داد قصد کارآفرینانه و خود کارآمدی کارآفرینانه بیشتر دانشجویان مورد بررسی در حد متوسط به پایین بود و خودکارآمدی کارآفرینانه تأثیر مثبت و معنی‌داری بر قصد کارآفرینانه داشته است. غیاثی (۶) در پژوهشی نشان داد باور به خودکارآمدی با قصد کارآفرینی دانشجویان دارای رابطه معنی‌دار و مثبتی بوده و به‌طور مستقیم بر آن اثر می‌گذارد. همچنین نقش میانجی‌گری نگرش کارآفرینی در رابطه‌ی باور به خودکارآمدی و قصدکارآفرینی تأیید شد. طهماسبی و همکاران (۴۲) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند دانشجویان حضوری شاغل در دو متغیر کنترل رفتار ادراک‌شده و رفتار کارآفرینانه نسبت به گروه حضوری غیرشاغل قوی‌تر بودند. نتایج مطالعه قناعتی و همکاران (۷) نشان داد آموزش کارآفرینی در افزایش باور دانشجویان به کارآمدی خود و تبدیل‌شدن به کارآفرین تأثیر مثبت داشت.

سوختانلو (۳۸)، در مطالعه‌ای نشان داد دانشجویان مرد نسبت به دانشجویان زن، از میزان تمایل به کـارآفرینی بـالاتری برخـوردارند. لینان و همکاران (۲۲) در تحقیقی نشان‌دادند آموزش تأثیر مثبتی در ارتقاء و توسعه نگرش و قصد کارآفرینی دارد. مالبانا (۲۳) در تحقیقی به این نتیجه رسید که نگرش به کارآفرینی، کنترل رفتاری درک‌شده و هنجارهای ذهنی، پیش‌بینی‌کننده قصد کارآفرینی دانشجویان است. نتایج پژوهش کوتیم و همکاران (۱۹) نشان داد مشارکت دانشجویان در آموزش کارآفرینی تأثیر مثبت بر قصد کارآفرینی آنان داشت. موریلیستا و درالیات (۲۶) در پژوهش خود نتیجه گرفتند خلاقیت در کارآفرینی و خودکارآمدی نقش دارد. رویزالبا روبلدر و همکاران (۳۵)، در تحقیقی نشان دادند کنترل رفتاری درک‌شده و نگرش بر قصد کارآفرینی دانشجویان دانشگاه نسبت به کارآفرینی تأثیر می‌گذارد در حالی‌که هنجارهای ذهنی این‌گونه نیست. علاوه بر این، نتایج آنان نشان داد در زنان، جنسیت اثر تعدیل‌کننده مثبت بر رابطه بین هنجارهای ذهنی و کنترل رفتاری درک‌شده دارد. وستد و سولسویک (۴۴) در مطالعه‌ی خود نتیجه گرفتند قصد کارآفرینی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی بیشتر است و دانشجویان با ریسک‌پذیری بیشتر قصد کارآفرینانه بیشتری دارند. نتایج پژوهش خلیفا و دیاف (۱۵) نشان داد که آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی تأثیر نداشته است. نتایج تحقیق کریمی و همکاران (۱۳) نشان داد برنامه‌های آموزشی غیررسمی کارآفرینی به‌طور قابل‌توجهی قصد کارآفرینی دانشجویان را افزایش داد اما برنامه‌های آموزشی رسمی این افزایش را ایجاد نکرد. نتایج مطالعه‌ی مارسچ و همکاران (۲۵) نشان داد رابطه منفی و معنی‌داری بین هنجارهای ذهنی و قصد کارآفرینی دانشجویان وجود دارد. کریمی و همکاران (۱۴) طی تحقیقی نشان دادند در بین سه عامل انگیزشی مربوط به قصد کارآفرینی، کنترل رفتاری‌درک‌شده قوی‌ترین ارتباط را با قصد کارآفرینی دارد که متفاوت از کشورهای در حال توسعه است. در پژوهشی، بوآنا و همکاران (۴) دریافتند آموزش کارآفرینی بر قصد کارآفرینی، نگرش فردی، هنجارهای اجتماعی و امکان‌پذیری درک‌شده تأثیر مثبت و معنی‌داری داشت.

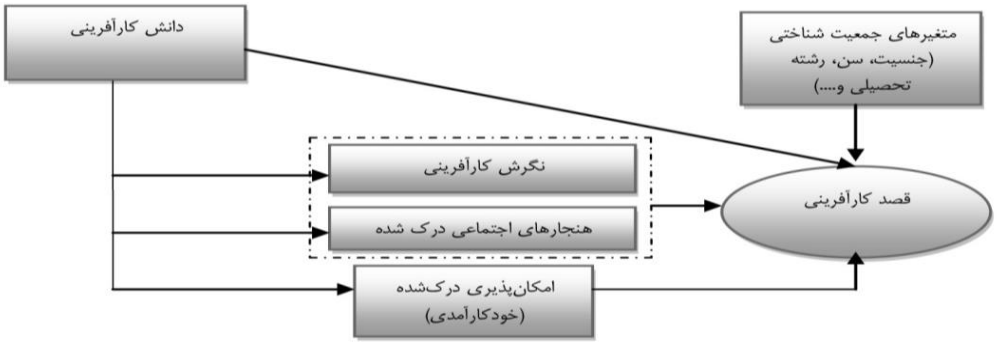
با توجه به آنچه گفته شد برای خروج دانش‌آموختگان از بحران بیکاری باید به شکل‌گیری قصدکارآفرینانه در میان دانشجویان اقدام کرد، که این کار از طریق آموزش کارآفرینی در سطح دانشگاه‌ها محقق می‌شود. برای ایجاد و شناسایی قصد کارآفرینانه باید عوامل مؤثر بر قصد دانشجویان برای راه‌اندازی کسب‌وکار مورد بررسی قرار گیرد. همچنین این موضوع در دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان اهمیت زیادی دارد چرا که در طی سال‌های اخیر برنامه‌های زیادی در این دانشگاه در راستای تحقق دانشگاه نسل سوم یا دانشگاه کارآفرین آغاز شده است. بنابراین این پژوهش با هدف اصلی بررسی عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینی دانشجویان دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان انجام شد. مهمترین سوالات تحقیق عبارتند از:

۱- وضعیت دانش و نگرش کارآفرینی، درک خودکارآمدی، هنجارهای اجتماعی و قصد کارآفرینی در بین دانشجویان دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان چگونه است؟

۲- آیا تفاوت معنی‌داری بین قصد کارآفرینی گروه‌های مختلف پاسخگویان بر حسب متغیرهای جمعیت‌شناختی وجود دارد؟

۳- متغیرهای دانش و نگرش کارآفرینی، درک خودکارآمدی و هنجارهای اجتماعی چگونه بر قصد کارآفرینی دانشجویان دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان تاثیرگذار است؟

همچنین با توجه به بررسی مبانی نظری و پیشینه می‌توان مدل نظری تحقیق را ارائه داد (شکل ۱).

شکل ۱- مدل نظری تحقیق
Figure 1. Theoretical model of research

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

مواد و روش‌ها

این تحقیق از نظر هدف، از نوع کاربردی، از نظر درجه نظارت و کنترل، میدانی، از نظر گردآوری داده‌ها، از نوع پیمایشی و با توجه به این که در یک مقطع زمانی خاص و در فاصله سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۷ انجام شد، تک مقطعی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دانشجویان سال آخر کارشناسی (ورودی ۱۳۹۴)، در تمامی رشته‌های فعال دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان و به تعداد ۳۹۰ نفر بودند. دلیل انتخاب این گروه از دانشجویان این بود که از یک سو در شرف دانش‌آموختگی و ورود به جامعه و بازار کار بودند و از سوی دیگر در اولویت برنامه‌های کارآفرینی دانشگاه قرار داشتند. شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب بود و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان (۱۸)، تعداد ۱۹۶ نفر به‌عنوان نمونه تحقیق، انتخاب شدند. در جدول (۱)، تعداد نمونه به تفکیک رشته تحصیلی و جنسیت ارائه شده است.

جدول ۱- حجم نمونه به تفکیک رشته تحصیلی و جنسیت

Table 1. Sample size by field of study and gender

رشته تحصیلی	کل		نمونه	
جنسیت	پسر	دختر	پسر	دختر
زراعت	۶	۱۰	۳	۵
اصلاح نباتات و زیست‌فناوری (بیوتکنولوژی) کشاورزی	۱۲	۲۳	۶	۱۲
گیاهپزشکی	۴	۱۵	۲	۷
علوم باغبانی و مهندسی تولیدات گیاهی- گیاهان دارویی و معطر	۱۰	۲۶	۵	۱۳
علوم و مهندسی خاک	۳	۱۳	۱	۷
اقتصاد کشاورزی	۷	۱۱	۳	۶
علوم و مهندسی صنایع‌غذایی	۷	۱۱	۳	۶
علوم دامی - دام و طیور	۸	۹	۴	۴
علوم و مهندسی آب و علوم و مهندسی آب - منابع آب	۲۱	۲۳	۱۰	۱۲
ترویج و آموزش کشاورزی	۰	۶	۰	۳
مهندسی مکانیک بیوسیستم و مهندسی ماشین‌های صنایع غذایی	۵۸	۱۹	۲۹	۱۰
جنگلداری و جنگل‌شناسی و اکولوژی جنگل	۸	۶	۴	۳
مرتع و آبخیزداری	۲	۴	۱	۲
شیلات	۱۴	۱۳	۷	۷
محیط‌زیست	۴	۱۹	۲	۱۰
چوب و کاغذ و مهندسی صنایع مبلمان	۱۴	۴	۷	۲
جمع کل	۱۷۸	۲۱۲	۸۷	۱۰۹

ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه استاندارد لینان و چن (۲۱) بود. این پرسشنامه در قالب ۶ قسمت، شامل ویژگی‌های فردی پاسخگو، دانش کارآفرینی، نگرش فردی، هنجارهای اجتماعی، درک امکان‌پذیری و قصد کارآفرینی بود. متغیرهای مربوط به ویژگی‌های فردی پاسخگویان با ۱۶ سؤال، دانش کارآفرینی با ۱۲ سوال، نگرش فردی با ۱۱ سؤال، هنجارهای اجتماعی درک‌شده با ۱۵ سؤال، درک امکان‌پذیری با ۱۱ سؤال و قصد کارآفرینی، با ۶ سؤال مورد بررسی قرار گرفت. همه گویه‌ها در قالب طیف لیکرت (کاملاً مخالفم= ۱، مخالفم= ۲، تاحدی موافقم= ۳، موافقم= ۴ و کاملاًموافقم= ۵) و (خیلی کم = ۱، کم= ۲، تاحدی= ۳، زیاد= ۴ و خیلی زیاد= ۵) مطرح شد. رتبه ۱ دارای کمترین امتیاز و رتبه ۵ دارای بیشترین امتیاز بود. گویه‌های قصد کارآفرینی به‌عنوان متغیر وابسته و گویه‌های دانش کارآفرینی، نگرش فردی، هنجارهای اجتماعی درک‌شده و درک امکان‌پذیری به‌عنوان متغیر مستقل بود. روایی صوری پرسشنامه از سوی متخصصان مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ مشخص شد. این ضریب برای متغیر دانش کارآفرینی ۰/۸۲۱؛ نگرش فردی ۰/۶۰۷؛ هنجارهای اجتماعی ۰/۶۲۸؛ درک امکان‌پذیری ۰/۸۸۱و قصد کارآفرینی ۰/۹۰۳ بود که بیانگر این است که ابزار سنجش در حد قابل‌قبول از پایایی لازم برخوردار بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره‌های مقایسه میانگین من‌ویتنی و کروسکال والیس و تحلیل مسیر به‌کمک نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شد.

نتایج و بحث

نتایج نشان داد ۵۵/۶ درصد افراد مورد مطالعه دختر و ۴۴/۴ درصد آن‌ها پسر بودند. میانگین سنی پاسخگویان ۲۲/۸۳ سال، ۸۷/۲ درصد از آنان مجرد و ۱۲/۶ درصد متأهل بودند. از نظر رشته تحصیلی، بیشترین فراوانی مربوط به رشته‌ی مهندسی مکانیک بیوسیستم و مهندسی ماشین‌های صنایع‌غذایی با ۱۹/۹ درصد و کمترین فراوانی با ۱/۵ درصد مربوط به رشته‌های ترویج و آموزش کشاورزی و مرتع و آبخیزداری بود. ۸۴/۲ درصد پاسخگویان در شهر و ۱۵/۸ درصد در روستا سکونت دارند. بیشتر آن‌ها (۵۴/۶ درصد) در خوابگاه و ۴۵/۴ درصد خارج از خوابگاه سکونت دارند. تعداد افراد خانوار ۵۴/۶ درصد از آنان بین ۱ تا ۴ نفر و ۴۵/۴ درصد دارای تعداد افراد خانوار بیش از ۴ نفر هستند. سطح تحصیلات پدر بیشتر پاسخگویان دیپلم (۲۹/۱ درصد) و سطح تحصیلات مادر بیشتر آنان نیز دیپلم بود (۲۷/۶ درصد). شغل پدر اکثر پاسخگویان آزاد (۴۲/۳ درصد) و بقیه کارمند (۴۴/۹ درصد) و کشاورز (۱۲/۸ درصد) و شغل مادر اکثر آنان خانه‌دار (۷۷ درصد) بود. میزان درآمد ماهانه خانواده اکثر پاسخگویان (۴۳/۹ درصد)، بیش از ۳/۵ میلیون تومان بود. بیشتر پاسخگویان (۷۰/۴ درصد)، سابقه‌ی شرکت در دوره‌های

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

کارآفرینی داشتند. بیشتر پاسخگویان (۷۳/۵ درصد)، فاقد شغل آزاد بودند. همچنین بیشتر آنان، (۵۹/۲ درصد)، فاقد تجربه‌ی کاری بودند. پاسخگویانی که دارای تجربه‌ی کاری بودند، بیشتر آنان این تجربه را ۱ تا ۵ سال ذکر کردند (۳۵/۲ درصد).

نتایج مربوط به شاخصه‌های توصیفی گویه‌های دانش کارآفرینی در جدول ۲ نشان داد گویه‌های "میزان اثرگذاری دوستان در ارتباط و تعامل با شما چقدر است؟"، با میانگین ۳/۶۴ و "چقدر از فعالیت‌های دیگران به‌عنوان یک کارآفرین اطلاع دارید؟"، با میانگین ۲/۶۲، به‌ترتیب رتبه‌های نخست و آخر را کسب کردند. از بین شاخصه‌های توصیفی نگرش کارآفرینی، گویه‌های "اگر فرصت و منابع مالی و انسانی داشتم علاقه‌مند به تأسیس یک واحد کاری بودم"، با میانگین ۳/۹۱، و "علاقه‌مند به شغل آزاد با توجه به کلیه مزایا و معایب (اقتصادی، فردی، شناخت اجتماعی، ثبات کاری و مانند آن) هستم"، با میانگین ۳/۱۵، به‌ترتیب رتبه‌های نخست و آخر را کسب کردند. اطلاعات توصیفی درک خودکارآمدی بیانگر این است که گویه‌های "از شایستگی مهارت‌های رهبری و ارتباطات برخوردار هستم"، با میانگین ۳/۵۱ و "جزئیات عملی راه‌اندازی یک شرکت را می‌دانم"، با میانگین ۲/۵۸، به‌ترتیب رتبه‌های نخست و آخر را کسب کردند. در مورد شاخصه‌های توصیفی هنجارهای اجتماعی، گویه‌های "موافقت خانواده با تصمیم شما برای ایجاد یک شرکت"، با میانگین ۳/۸۸ و "این باور رایج است که کارآفرین از دیگران بهره‌کشی می‌کند"، با میانگین ۲/۴۱، به‌ترتیب رتبه‌های نخست و آخر را کسب کردند. همچنین، شاخصه‌های توصیفی گویه‌های قصد کارآفرینی نشان داد گویه‌های "حتماً برای راه‌اندازی واحد کاری مورد نظرم، هر تلاشی را انجام خواهم داد"، با میانگین ۳/۴۷، و "حتماً هدف شغلی من کارآفرین‌شدن است"، با میانگین ۲/۶۴، به‌ترتیب رتبه‌های نخست و آخر را کسب کردند.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

جدول ۲- نتایج مربوط به شاخصه‌های توصیفی گویه‌های دانش، نگرش، درک خودکارآمدی، هنجارهای اجتماعی و قصد کارآفرینی

Table 2. Results of descriptive characteristics of knowledge, attitude, self-efficacy perception, social norms and entrepreneurial intention

شاخصه‌ها	گویه	میانگین*	انحراف معیار	رتبه
دانش کارآفرینی	میزان اثرگذاری دوستان در ارتباط و تعامل با شما چقدر است؟	۳/۶۴	۱/۰۷	۱
	چقدر دوستان خود را به‌عنوان یک کارآفرین خوب می‌شناسید؟	۳/۵۴	۱/۰۴	۲
	چقدر از فعالیت‌های دوستان خود به‌عنوان یک کارآفرین اطلاع دارید؟	۳/۴۸	۰/۹۸	۳
	چقدر خانواده را به‌عنوان یک کارآفرین خوب می‌شناسید؟	۳/۴۵	۱/۱۳	۴
	چقدر از فعالیت‌های خانواده به‌عنوان یک کارآفرین اطلاع دارید؟	۳/۴۰	۱/۲۶	۵
	میزان اثرگذاری خانواده در ارتباط و تعامل با شما چقدر است؟	۳/۳۷	۱/۱۱	۶
	چقدر از افراد فامیل را به‌عنوان یک کارآفرین خوب می‌شناسید؟	۳/۰۹	۱/۱۱	۷
	میزان اثرگذاری فامیل در ارتباط و تعامل با شما چقدر است؟	۳/۰۷	۱/۱۹	۸
	چقدر از فعالیت‌های فامیل به‌عنوان یک کارآفرین اطلاع دارید؟	۳/۰۶	۱/۰۱	۹
	چقدر دیگران به‌عنوان یک کارآفرین خوب می‌شناسید؟	۲/۸۷	۱/۲۱	۱۰
	میزان اثرگذاری دیگران در ارتباط و تعامل با شما چقدر است؟	۲/۸۶	۱/۱۸	۱۱
	چقدر از فعالیت‌های دیگران به‌عنوان یک کارآفرین اطلاع دارید؟	۲/۶۲	۰/۹۷	۱۲
نگرش کارآفرینی	اگر فرصت و منابع مالی و انسانی داشتم علاقه‌مند به تأسیس یک واحد کاری بودم.	۳/۹۱	۰/۹۸	۱
	تمایل دارم بعد از اتمام تحصیل یک شرکت یا کسب‌وکار جدید را راه‌اندازی کنم.	۳/۶۴	۱/۱۸	۲
	کارآفرین بودن خشنودی زیادی را برای من دربر دارد.	۳/۵۸	۱/۰۱	۳
	علاقه‌مند به استخدام در سازمان یا شرکت دولتی یا خصوصی با توجه به کلیه مزایا و معایب هستم.	۳/۵۶	۱/۲۸	۴
	کارآفرینی به‌عنوان یک شغل برای من جذاب است.	۳/۵۱	۰/۹۹	۵
	علاقه‌مند به کارآفرینی (راه‌اندازی شرکت یا کسب و کار جدید) با توجه به کلیه مزایا و معایب هستم.	۳/۴۳	۱/۲۷	۶
	تمایل به اشتغال به کار به‌عنوان کارمند بعد از اتمام تحصیل دارم.	۳/۳۵	۱/۴۸	۷
	از میان گزینه‌های کاری من ترجیح می‌دهم یک کارآفرین باشم.	۳/۲۲	۱/۰۸	۸
	تمایل به ادامه تحصیل و کسب آمادگی کاری بعد از اتمام تحصیل دارم.	۳/۲۱	۱/۲۷	۹
	کارآفرین بودن منافع و سود بیشتری نسبت به مضراتش برای من دارد.	۳/۱۹	۰/۹۷	۱۰
	علاقه‌مند به شغل آزاد با توجه به کلیه مزایا و معایب (اقتصادی، فردی، شناخت اجتماعی، ثبات کاری و مانند آن) هستم.	۳/۱۵	۱/۲۶	۱۱
درک خودکارآمدی	از شایستگی مهارت‌های رهبری و ارتباطات برخوردار هستم.	۳/۵۱	۰/۹۵	۱
	از شایستگی‌های ایجاد و توسعه شبکه اجتماعی متشکل از کارآفرینان (شبکه سازی) برخوردارم.	۳/۴۱	۱/۰۵	۲
	از شایستگی‌های توان حل مساله برخوردار هستم.	۳/۳۸	۰/۸۶	۳
	از شایستگی‌های قدرت ابتکار و خلاقیت برخوردار هستم.	۳/۳۴	۰/۸۶	۴
	اگر برای راه‌اندازی یک شرکت اقدام کنم به احتمال زیاد موفق خواهم شد.	۳/۳۱	۱/۰۶	۵
	از شایستگی‌های توسعه و گسترش خدمات و محصولات جدید در کسب و کار برخوردار هستم.	۳/۲۰	۰/۸۴	۶
	برای راه‌اندازی یک کسب و کار با قابلیت رشد سریع، آماده هستم.	۲/۹۵	۱/۰۶	۷
	از شایستگی‌های تشخیص فرصت‌های راه‌اندازی کسب و کار برخوردارم.	۲/۹۲	۰/۹۰	۸
	می‌دانم که چگونه فعالیت‌های کارآفرینانه را گسترش و توسعه دهم.	۲/۸۳	۱/۰۸	۹
	برای من راه‌اندازی یک شرکت و حفظ آن، کار آسانی خواهد بود.	۲/۶۴	۰/۹۹	۱۰
	جزئیات عملی راه اندازی یک شرکت را می دانم	۲/۵۸	۱/۰۵	۱۱
هنجارهای اجتماعی	موافقت خانواده با تصمیم شما برای ایجاد یک شرکت	۳/۸۸	۱/۰۸	۱
	موافقت اساتید با تصمیم شما برای ایجاد یک شرکت	۳/۷۶	۱/۰۵	۲
	ارزش فعالیت‌های کارآفرینانه نسبت به سایر فعالیت‌ها و مشاغل در بین اساتید	۳/۷۵	۱/۰۸	۳
	موافقت دوستان با تصمیم شما برای ایجاد یک شرکت	۳/۴۸	۰/۹۵	۴
	ارزش فعالیت‌های کارآفرینانه نسبت به سایر فعالیت‌ها و مشاغل در بین دوستان	۳/۳۹	۰/۹۸	۵
	ارزش فعالیت‌های کارآفرینانه نسبت به سایر فعالیت‌ها و مشاغل در بین خانواده	۳/۳۷	۱/۱۴	۶
	ارزش فعالیت‌های کارآفرینانه نسبت به سایر فعالیت‌ها و مشاغل در بین دانشجویان	۳/۳۶	۱/۰۵	۷
	موافقت دانشجویان با تصمیم شما برای ایجاد یک شرکت	۳/۳۵	۱/۰۲	۸
	موافقت بستگان نزدیک با تصمیم شما برای ایجاد یک شرکت	۳/۳۰	۱/۰۲	۹
	فعالیت‌های کارآفرینانه با فرهنگ کشور من سازگاری ندارد.	۳/۲۸	۱/۱۹	۱۰
	ارزش فعالیت‌های کارآفرینانه نسبت به سایر فعالیت‌ها و مشاغل در بین بستگان نزدیک	۳/۱۴	۰/۹۹	۱۱
	ارزش فعالیت‌های کارآفرینانه نسبت به سایر فعالیت‌ها و مشاغل در بین دانشجویان	۲/۵۹	۱/۰۲	۱۲
	موافقت دانشجویان با تصمیم شما برای ایجاد یک شرکت	۲/۵۳	۰/۹۷	۱۳
	بسیاری از مردم به سختی می‌پذیرند که کارآفرین باشند.	۲/۴۴	۰/۹۷	۱۴
	این باور رایج است که کارآفرین از دیگران بهره‌کشی می‌کند.	۲/۴۱	۰/۹۴	۱۵
قصد کارآفرینی	حتماً برای راه‌اندازی واحد کاری مورد نظرم، هر تلاشی را انجام خواهم داد.	۳/۴۷	۰/۹۵	۱
	حتماً مصمم به ایجاد یک واحدکاری در آینده هستم.	۳/۴۴	۱/۰۶	۲
	حتماً قصد راه‌اندازی یک واحدکاری را در آینده دارم.	۳/۴۳	۱/۰۹	۳
	حتماً به طور بسیار جدی در فکر راه‌اندازی یک کسب و کار جدید هستم.	۳/۳۷	۱/۰۹	۴
	حتماً حاضرم برای کارآفرین شدن با همه مشکلات مبارزه کنم.	۳/۱۴	۱/۰۹	۵
	حتماً هدف شغلی من کارآفرین شدن است.	۲/۶۴	۱/۰۷	۶

*: دامنه میانگین ۱ تا ۵ است.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

برای مشخص‌شدن این که توزیع داده‌های گردآوری شده طبیعی یا نرمال است از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که نتایج حاصل حاکی از این بود که توزیع داده‌ها نرمال نیست. در نتیجه برای مقایسه‌ی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی با قصد کارآفرینی دانشجویان از آزمون من‌ویتنی و کروسکال والیس استفاده شد. نتایج بیانگر این است که بین دو گروه دانشجویان دختر و پسر از نظر قصد کارآفرینی تفاوت معنی‌داری وجود داشت. با توجه به مقدار میانگین، نمره قصد کارآفرینانه دانشجویان پسر بالاتر بود. همچنین، قصد کارآفرینانه در بین دو گروه دانشجویانی که در دوره‌های کارآفرینی شرکت کردند و دانشجویانی که در این دوره‌ها شرکت نکردند تفاوت معنی‌دار بود و افرادی که این دوره‌ها را گذارندند نمره‌ی بالاتری داشتند. بین دو گروه دانشجویان دارای تجربه‌ی کاری و دانشجویان فاقد تجربه‌ی کاری تفاوت معنی‌داری از نظر قصد کارآفرینی وجود داشت و دانشجویانی که دارای تجربه‌ی کاری بودند دارای نمره بالاتری در قصد کارآفرینی بودند. همچنین، بین دو گروه دانشجویان دارای شغل آزاد و دانشجویان فاقد شغل آزاد تفاوت معنی‌داری از نظر قصد کارآفرینی وجود داشت و با توجه به میانگین، دانشجویانی که دارای شغل آزاد بودند دارای نمره‌ی قصد کارآفرینی بیشتری بودند. نتایج حاصل از مقایسه میانگین در بین گروه‌های مختلف دانشجویان بر حسب سن، محل سکونت خانواده، محل سکونت دانشجو، تعداد افراد خانواده، میزان تحصیلات پدر، شغل پدر، میزان تحصیلات مادر، شغل مادر، مدت تجربه‌کاری، مدت اشتغال به شغل آزاد و فعال‌بودن یا نبودن کسب و کار نشان داد تفاوت معنی‌داری بین این گروه‌ها وجود ندارد.

جدول ۳- مقایسه ویژگی‌های شخصیتی پاسخگویان با قصد کارآفرینی

Table 3. Comparison of respondents' personality traits with entrepreneurial intention

متغیر	گروه‌ها	میانگین رتبه‌ای	مقدار آزمون	مقدار U	Sig
جنسیت	دختر	۸۶/۸۲	-۳/۲۳۴	۳/۴۶۸	۰/۰۰۱
	پسر	۱۱۳/۱۴			
سن	۲۲ سال و کمتر	۱۰۲/۹۱	-۱/۰۰۴	۴/۳۷۴	۰/۳۱۵
	بیشتر از ۲۲ سال	۹۴/۷۶			
رشته	علوم و مهندسی کشاورزی	۱۰۰/۶۸	-۰/۹۸۷	۳/۰۶۸	۰/۳۲۴
	مهندسی منابع طبیعی	۹۱/۱۹			
محل سکونت خانواده	شهر	۹۹/۳۳	-۰/۴۷۴	۲/۴۲۰	۰/۶۳۶
	روستا	۹۴/۰۸			
محل سکونت فعلی دانشجو	خوابگاه	۱۰۱/۸۶	-۰/۹۱۰	۴/۴۰۲	۰/۳۶۳
	خارج از خوابگاه	۹۴/۴۷			
تعداد افراد خانواده	۱ تا ۴ نفر	۱۰۰/۵۴	-۰/۵۵۳	۴/۵۴۴	۰/۵۸۱
	بیشتر از ۴ نفر	۹۶/۰۵			
سواد پدر	دیپلم و زیر دیپلم	۹۶/۲۰	-۰/۵۸۱	۴/۵۷۰	۰/۵۶۲
	بالاتر از دیپلم	۱۰۰/۹۰			
شغل پدر	دولتی	۹۷/۴۴	-۰/۲۳۶	۴/۶۵۹	۰/۸۱۳
	غیردولتی	۹۹/۳۶			
سواد مادر	دیپلم و زیر دیپلم	۹۵/۰۸	-۱/۳۰۶	۳/۵۳۰	۰/۱۹۱
	بالاتر از دیپلم	۱۰۶/۶۵			
شغل مادر	خانه دار	۹۶/۶۸	-۰/۸۲۴	۳/۱۲۳	۰/۴۱۰
	غیرخانه‌دار	۱۰۴/۶۰			
شرکت در دوره‌ی کارآفرینی	بلی	۱۱۶/۲۰	-۲/۸۳۸	۲/۹۷۶	۰/۰۰۵
	خیر	۹۱/۰۶			
دارای تجربه‌ی کاری	بلی	۱۱۹/۱۴	-۴/۲۴۰	۲/۹۸۸	۰/۰۰۰
	خیر	۸۴/۲۶			
مدت تجربه‌ی کاری	۱ تا ۵ سال	۴۰/۸۲	-۰/۳۰۸	۳۵۷/۵۰۰	۰/۷۵۸
	بیشتر از ۵ سال	۳۸/۵۰			
دارای شغل آزاد	بلی	۱۱۹/۷۸	-۳/۱۶۳	۲/۶۳۸	۰/۰۰۲
	خیر	۹۰/۸۲			
مدت اشتغال به شغل آزاد	کمتر از ۲ سال	۲۶/۷۷	۰/۱۳۸	۳۲۸/۵۰۰	۰/۸۹۰
	بیشتر ۲ سال	۲۶/۱۹			
فعال‌بودن یا نبودن کسب و کار	فعال	۲۸/۶۱	-۱/۴۴۷	۲۲۳/۵۰۰	۰/۱۴۸
	غیر فعال	۲۲/۱۵			

نتایج مقایسه قصد کارآفرینی در بین پاسخگویان با سطوح درآمدی مختلف خانواده با استفاده از آزمون کروسکال والیس نشان داد تفاوت معنی‌داری بین آنان وجود ندارد.

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

جدول ۴- مقایسه قصد کارآفرینی در بین پاسخگویان با سطوح درآمدی مختلف خانواده

Table 4. Comparison of entrepreneurial intent among respondents with different levels of family income

متغیر	گروه‌ها	میانگین رتبه‌ای	مقدار آزمون	Sig
میزان درآمد خانواده	۵۰۰ تا ۲ میلیون	۸۹/۱۶	۴/۶۹۳	۰/۰۹۶
	۲/۱ تا ۳/۵ میلیون	۱۱۲/۵۸		
	بیشتر از ۳/۵ میلیون	۹۷/۳۷		

برای بررسی تأثیر مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل مورد مطالعه بر متغیر وابسته قصد کارآفرینی، از روش تحلیل مسیر استفاده شد. پس از انجام مراحل، ضریب مسیر که بیانگر مجموع تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم (ارزش Beta) متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته نهایی قصد می‌باشد، از طریق انجام تحلیل‌های رگرسیونی متوالی به‌دست آمد. برای محاسبه ضرایب مسیر، چهار تحلیل رگرسیونی انجام شد. در مرحله اول متغیر قصد به‌عنوان متغیر وابسته و در مرحله بعد متغیرهای نگرش کارآفرینانه، هنجارهای‌اجتماعی درک‌شده و خودکارآمدی کارآفرینانه به‌عنوان متغیر وابسته لحاظ شد. همانگونه که در جدول ۵ اشاره شد مقدار ضریب تعیین برای متغیر وابسته قصد کارآفرینی برابر با ۰/۵۲۱ بود که نشان داد ۵۲/۱ درصد تغییرات این متغیر توسط چهار متغیر مستقل مربوط تبیین شد. با توجه به مقدار F (۵۲/۰۱۳)، معنی‌دار بودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها در سطح ۹۹ درصد اطمینان تأیید شد. با توجه به ستون بتا و سطح معنی‌داری، مشخص شد که متغیرهای دانش و هنجارهای اجتماعی درک‌شده، دارای تأثیر معنی‌داری بر متغیر وابسته قصد کارآفرینی نبودند اما متغیر نگرش کارآفرینانه و خودکارآمدی، دارای تأثیر مثبت و معنی‌دار بر این متغیر بودند. در این تحلیل مقدار آماره دوربین واتسون ۲/۰۶۵ محاسبه شد که نشان داد بین خطاهای مدل همبستگی وجود ندارد. مقدار تولرانس و شاخص عامل تورم واریانس هم بیانگر این است که میزان هم‌خطی بین متغیرهای مستقل پایین بود. در خصوص متغیر وابسته نگرش کارآفرینانه، با توجه به مقدار ضریب تعیین در جدول ۵، مشاهده شد که ۳ درصد تغییرات این متغیر توسط یک متغیر مستقل که در تحلیل وارد شده تبیین گردید. با توجه به مقدار آماره F (۵/۹۶۷)، معنی‌داربودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها در سطح ۹۵ درصد اطمینان تأیید شد. با مشاهده سطوح معنی‌داری ضریب بتا در جدول مشخص شد که متغیر دانش کارآفرینی، دارای تأثیر مثبت و معنی‌داری بر متغیر وابسته بود، در واقع بهبود این متغیر می‌تواند منجر به بهبود وضعیت قصد کارآفرینی در میان دانشجویان گردد. با توجه به اطلاعات به‌دست‌آمده از متغیر وابسته هنجارهای اجتماعی با توجه به مقدار ضریب تعیین در جدول۵، مشاهده شد که ۰/۲ درصد تغییرات این متغیر توسط یک متغیر مستقل که در تحلیل وارد شده تبیین شد. با توجه به مقدار F (۰/۳۵۱)، معنی‌داربودن رگرسیون و رابطه‌ی خطی بین متغیرها رد شد. همچنین نتایج حاصل از متغیر وابسته خودکارآمدی کارآفرینانه با توجه به مقدار ضریب تعیین در جدول ۵، نشان داد که ۸/۹ درصد تغییرات این متغیر توسط یک متغیر مستقل که در تحلیل وارد شده تبیین گردید. با توجه به مقدار آماره F (۱۸/۹۹۰)، معنی‌داربودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها در سطح ۹۹ درصد اطمینان تأیید شد. با مشاهده سطوح ضریب معنی‌داری ضریب بتا در جدول مشخص شد که متغیر دانش کارآفرینی، دارای تأثیر مثبت و معنی‌داری بر متغیر وابسته است، در واقع بهبود این متغیر می‌تواند منجر به بهبود وضعیت قصد کارآفرینی در میان دانشجویان گردد.

جدول ۵- نتایج مدل رگرسیونی عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینی پاسخگویان

Table 5. The results of the regression model of the factors affecting the entrepreneurial intention of the respondents

متغیر	B	خطای معیار	Beta	T	Sig	TOL	VIF
متغیر وابسته قصد کارآفرینی							
ضریب ثابت	-۰/۳۳۹	۰/۴۰۹		-۰/۸۲۷	۰/۴۰۹		
دانش	۰/۰۹۵	۰/۰۵۴	۰/۰۹۲	۱/۷۵۸	۰/۰۸۰	۰/۹۰۶	۱/۱۰۴
نگرش	۰/۵۱۹	۰/۰۸۹	۰/۳۱۹	۵/۸۱۰	۰/۰۰۰	۰/۸۳۰	۱/۲۰۵
هنجار اجتماعی	-۰/۰۹۶	۰/۱۰۷	-۰/۰۴۶	-۰/۸۹۷	۰/۳۷۱	۰/۹۴۳	۱/۰۶۱
خودکارآمدی	۰/۶۷۰	۰/۰۷۲	۰/۵۱۶	۹/۳۰۷	۰/۰۰۰	۰/۸۱۶	۰/۲۲۶
خلاصه مدل:	Sig=۰/۰۰۰	D.W= ۲/۰۶۵	F-Value= ۵۲/۰۱۳	AdR^2=۰/۵۱۱	R^2=۰/۵۲۱	R= ۰/۷۲۲	
متغیر وابسته نگرش کارآفرینانه							
ضریب ثابت	۳/۳۷۴	۰/۰۴۵		۷۴/۲۵۷	۰/۰۰۰		
دانش کارآفرینی	۰/۱۰۹	۰/۰۴۵	۰/۱۷۳	۲/۴۴۳	۰/۰۱۵	۱/۰۰	۱/۰۰
خلاصه مدل:	Sig=۰/۰۱۵	D.W= ۱/۶۹۸	F-Value= ۵/۹۶۷	AdR^2=۰/۰۲۵	R^2=۰/۰۳۰	R=۰/۱۷۳	
متغیر وابسته هنجارهای اجتماعی							
ضریب ثابت	۳/۱۹۶	۰/۰۳۶		۸۸/۳۶۴	۰/۰۰۰		
دانش کارآفرینی	۰/۰۲۱	۰/۰۳۵	۰/۰۴۲	۰/۵۹۲	۰/۵۵۴	۱/۰۰	۱/۰۰
خلاصه مدل:	Sig=۰/۵۵۴	D.W= ۰/۹۴۱	F-Value= ۰/۳۵۱	AdR^2=-۰/۰۰۳	R^2=۰/۰۰۲	R=۰/۰۴۲	
متغیر وابسته خودکارآمدی کارآفرینانه							
ضریب ثابت	۲/۹۴۰	۰/۰۵۵		۵۳/۳۲۳	۰/۰۰۰		
دانش کارآفرینی	۰/۲۳۶	۰/۰۵۴	۰/۲۹۹	۴/۳۵۸	۰/۰۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰
خلاصه مدل:	Sig=۰/۰۰۰	D.W= ۱/۶۵۶	F-Value= ۱۸/۹۹۰	AdR^2=۰/۰۸۴	R^2=۰/۰۸۹	R=۰/۲۹۹	

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

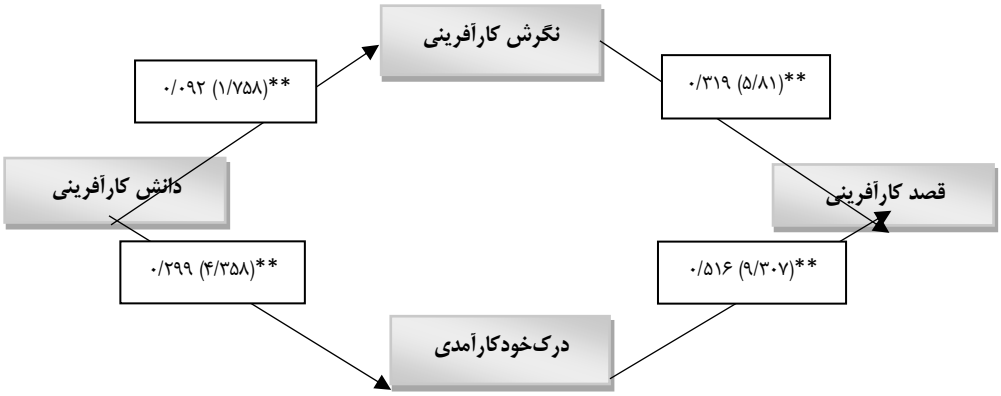
با توجه به نتایج جدول ۶، (ستون مجموع اثرات)، مؤثرترین متغیر بر قصدکارآفرینی، متغیر خودکارآمدی با مجموع اثرات برابر ۰/۵۱۶ بود. در واقع، خودکارآمدی با تأثیر مستقیم و معنی‌دار نقشی تعیین‌کننده در قصد کارآفرینی داشت. متغیر مستقل نگرش با میزان تأثیر مستقیم کل برابر ۰/۳۱۹، در جایگاه دوم قرار داشت و دانش کارآفرینی با تأثیر غیرمستقیم کل برابر ۰/۲۰۹، در رتبه‌ی سوم قرار داشت.

جدول ۶- مجموع اثرات متغیرهای مستقل بر قصدکارآفرینی

Table 6. Total effects of independent variables on entrepreneurial intention

متغیر مستقل	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	مجموع اثرات
دانش‌کارآفرینی	–	۰/۲۰۹	۰/۲۰۹
نگرش فردی	۰/۳۱۹	–	۰/۳۱۹
هنجارهای اجتماعی	–	–	–
درک‌خودکارآمدی	۰/۵۱۶	–	۰/۵۱۶

با توجه به عدم معنی‌داری تأثیر مستقیم متغیرهای دانش و هنجارهای اجتماعی بر قصد کارآفرینی و همچنین عدم معنی‌داری تأثیر مستقیم متغیر دانش بر هنجارهای اجتماعی، مدل اصلاح شده تحلیل مسیر به‌صورت شکل ۲ قابل ارائه است.

شکل ۲- نتایج تحلیل مسیر متغیرهای تاثیرگذار بر قصد کارآفرینی
(نتایج داخل پرانتز سطح خطای آلفا را نشان می‌دهد)

Figure 2. Results of path analysis of variables affecting entrepreneurial intention
(Results in parentheses show a significant level)

با توجه به آنچه گفته شد می‌توان نتیجه گرفت کارآفرینی راهکاری مناسب برای دستیابی به توسعه‌ی اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی و قصد کارآفرینی نیز پیش‌درآمد رفتار کارآفرینانه (۱۲) و راهکار ارزشمندی برای ایجاد تفکر کارآفرینی و اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی و بهبود بحران بیکاری است (۳۶). این پژوهش با هدف اصلی بررسی عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینی دانشجویان دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان انجام شد. برمبنای یافته‌های تحقیق، نمره‌ی قصد کارآفرینانه دانشجویان پسر بالاتر از نمره‌ی دانشجویان دختر بود. بر مبنای شواهد موجود تفاوت‌های جنسیتی به‌هنگام شرکت در فعالیت‌های کارآفرینانه به‌دلیل مواجهه با محدودیت‌های فرهنگی، اجتماعی و تصورات جامعه و حتی پذیرش خود فرد از جایگاه‌های جنسیتی بیشتر آشکار می‌شود که می‌تواند بر تمایل به کارآفرینی افراد بسیار اثرگذار باشد. این واقعیت تأکید می‌کند که نیاز به یک تغییر ذهنیت در فرهنگ کارآفرینانه جامعه و فرد، در ارتباط با تفاوت‌های جنسیتی جهت تمایل به کارآفرینی، احساس می‌شود. این یافته با یافته سوختانلو (۳۸)، همخوانی دارد که نشان داد دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر، از میزان تمایل به کارآفرینی بالاتری برخوردارند. همچنین، نتایج نشان داد قصد کارآفرینانه در بین دانشجویانی که در دوره‌های آموزشی شرکت کردند، بیشتر بود. در واقع، آموزش از طریق افزایش، بهبود و توسعه نگرش‌ها، مهارت‌ها و توانایی‌های افراد، زمینه‌ساز ایجاد و تقویت قصد کارآفرینی و در نتیجه آمادگی آنان برای کارآفرینی و راه‌اندازی کسب و کار است. این یافته با یافته‌های باقرصاد و همکاران (۳) و قناعتی و همکاران (۷)، همخوانی دارد که در مطالعه خود به تأثیر مثبت آموزش بر قصد کارآفرینی اشاره کردند. ارائه‌ی درس کارآفرینی به‌عنوان یک واحد درسی برای تمامی رشته‌های فعال در دانشگاه و برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی کارآفرینی توسط مرکز کارآفرینی دانشگاه، از جمله راهکارهای بهبود و توسعه نگرش‌ها، مهارت‌ها و توانایی‌های دانشجویان و تقویت قصد کارآفرینی در آنان است. علاوه بر این، دانشجویانی که دارای تجربه‌ی کاری و شغل آزاد بودند دارای نمره‌ی بالاتری در قصد کارآفرینی بودند. در واقع، اشتغال و تجربه‌ی کاری، زمینه‌ساز کسب درآمد و سرمایه مالی است. داشتن سرمایه‌ی

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

مالی، شرط لازم برای آغاز فعالیت‌های کارآفرینانه است که قدرت خطرپذیری و بروز رفتار کارآفرینانه را در فرد افزایش می‌دهد. این یافته با یافته‌های صیف و همکاران (۴۱) و طهماسبی و همکاران (۴۳) همخوانی دارد که در مطالعه خود نشان دادند دانشجویان شاغل در زمینه رفتار کارآفرینانه نسبت به دانشجویان غیرشاغل قوی‌ترند. در این مورد توصیه می‌شود با هدف ایجاد فرصت‌های تجربه‌ی کاری و شغلی برای دانشجویان، نسبت به تقویت درس مهارت‌آموزی و بخش عملی درس کارآفرینی و تعامل مناسب مرکز کارآفرینی دانشگاه با کارآفرینان و صاحبان مشاغل اقدام شود. با توجه به نتایج تحلیل مسیر، مؤثرترین متغیر با تؤثیر مستقیم بر قصد کارآفرینی، متغیر خودکارآمدی است و متغیر نگرش نیز با تأثیر مستقیم، در جایگاه دوم و متغیر دانش کارآفرینی با تأثیر غیرمستقیم، در رتبه‌ی سوم قرار دارد. خودکارآمدی یا خودباوری، زمینه‌ساز ایجاد یک حس قوی در دانشجو و ایجاد انگیزه در وی برای دست به اقدام‌زدن و استقامت در رویارویی با دشواری‌ها به‌ویژه در هنگام تشکیل و راه‌اندازی کسب‌وکار است، از این‌رو انتظار می‌رود دانشجویانی که باورهای قوی و ادراک مثبت پیرامون توانایی‌های خود دارند، قصد کارآفرینانه بالاتری نیز دارند. تأثیر مثبت خودکارآمدی با قصد با نتایج پژوهش زمانی علایی و امیدی نجف‌آبادی (۴۶)، صفا و منگلی (۴۰)، غیاثی (۶)، کشاورز (۱۲)، طهماسبی و همکاران (۴۳)، مالبانا (۲۳)، رویزالبا روبلدر و همکاران (۳۵) و کریمی و همکاران (۱۴)، مطابقت دارد. برگزاری دوره‌های آموزش کارآفرینی به‌ویژه در قالب آموزش‌های فوق‌برنامه و ترغیب دانشجویان به شرکت در این دوره‌ها، توجه بیشتر به آموزش‌های عملی و تقویت میزان مهارت و تجربه عملی آنان، تشویق و حمایت بیشتر از دانشجویان در محیط خانواده، دانشگاه و جامعه و همچنین تعامل آنان با کارآفرینان و صاحبان کسب و کار از جمله راهکارهای تقویت درک خودکارآمدی و افزایش خودباوری آنان است. متغیر نگرش کارآفرینی، به میزان ارزشیابی مثبت یا منفی دانشجو در مورد کارآفرین بودن اشاره دارد و عامل تعیین‌کننده قصد کارآفرینانه به‌شمار می‌رود، از این‌رو، هر اندازه دانشجویان نسبت به فعالیت‌های کارآفرینانه نگرش مثبت‌تری داشته باشند، بدون تردید کارآفرینی را به‌عنوان امری امکان‌پذیر درک کرده و احتمال موفقیت آنان بیشتر خواهد شد. تأثیر متغیر نگرش با قصد کارآفرینی با یافته‌های تحقیق محسنی و همکاران (۲۸)، زمانی علایی و امیدی نجف‌آبادی (۴۶)، کشاورز (۱۲)، غیاثی (۶)، مالبانا (۲۳) و رویزالبا روبلدر و همکاران (۳۵) همخوانی دارد. به‌منظور تقویت نگرش کارآفرینی در دانشجویان، آموزش آنان با تأکید بر ابعاد نگرش کارآفرینانه چون میل به موفقیت، کنترل شخصی، خلاقیت و نوآوری، عزت نفس و شناسایی فرصت، مشاوره شغلی و انتخاب شغل، توصیه می‌گردد.

بررسی تأثیر آموزش‌های کارآفرینانه بر قصد راه‌اندازی کسب و کار توسط دانشجویان، تأثیر انگیزه کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان، تأثیر عضویت در انجمن کارآفرینی بر قصد کارآفرینی دانشجویان، از جمله عنوان‌های پیشنهادی مرتبط با موضوع قصد کارآفرینی برای پژوهش‌های آتی هستند.

منابع

1. Ajzen, L. 1991. The theory of planned behavior. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50: 179-211.
2. Arasti, Z., S. Saiedbanadaki and N. Imanipour. 2012. The role of teaching the basics of entrepreneurship in the intention of entrepreneurship in non-management disciplines (Case study: Faculty of Arts, Literature and Humanities, University of Tehran). Journal of Entrepreneurship Development, 4(14): 107-124 (In Persian).
3. Baghersad, V., M.R. Zali, M. Razavi and S. Saeed Bonadaki. 2014. The Effects of entrepreneurship education on technical and vocational students' entrepreneurial intention (Case study: technical and vocational University, the College of Girls in Karaj). Journal of Entrepreneurship Development, 6(4): 21-36 (In Persian).
4. Buana, Y., D. Hidayat and B. Prayogi. 2017. The Effect of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intention of University Students by Adopting Linan Model. Binus Business, 8(1): 67-75.
5. Fouladi, M. and H. Baghbani. 2014. The investigation of effect of entrepreneoural self-efficacy on strengthening entrepreneoural intention of students (Case study: students of Payam-e Noor University, Bijar County). Roshd-e-FAanavari, 10(39): 29- 36 (In Persian).
6. Gheyassi, A. 2017. The effect of self-efficacy belief on entrepreneurial intention with mediating entrepreneurial attitude of agricultural and natural resources students. University of Zabol, Iran. Journal of Agricultural Education Management Research, 8(39): 3-15 (In Persian).
7. Ghanaati, M., H. Nodehi, A. Ghodrati and A. Jalalifar. 2018. Impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intentions of students Sabzevar University of Medical Sciences. Journal of Sabzevar University of Medical Sciences, 24(5): 319-325 (In Persian).
8. Haghani, T., A. Molahosseini and M.A. Forghani. 2012. Investigating the models of students' entrepreneurial intention and self-employment. National Conference on Entrepreneurship and Management of Knowledge-Based Businesses. Three centers of entrepreneurship, growth of technology units, and communication with industry (society), Babolsar, Iran (In Persian).
9. Hosseininia, Gh.H., P. Ataie and A. Yaghoubi Farani. 2017. An assessment of students' entrepreneurial skills and characteristics and the impact on their entrepreneurial intention: a case of maharat applied science centers. Iranian Journal of Engineering Education, 19(8): 25-44 (In Persian).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

10. Khataei, S., A. Alemi, M. Pourrezaeyan and H. Ayatollahi. 2011. The role of dynamic interactive teaching in learning of animation screen writing. Journal of Honarhaye Ziba, Honarhaye Mosighi va Namayeshi, 41: 13-22 (In Persian).
11. Khaghani, T., A. Mullah Hosseini and M. Forghani. 2012. A study of students' entrepreneurial and self-Employment intent models. National conference on entrepreneurship and management of knowledge-based businesses. Three centers of entrepreneurship, growth of technology units and communication with industry (society), Babolsar (In Persian).
12. Keshavarz, M. 2014. Investigation of the entrepreneurial intention of Payame Noor University students and its determinants. Journal of Entrepreneurship Development, 7(3): 529-548 (In Persian).
13. Karimi, S., H. Biemans, T. Land, M. Chizari and M. Mulder. 2016. The impact of entrepreneurship education: A study of Iranian students' entrepreneurial intentions and opportunity identification. Journal of Small Business Management, 54(1): 187-209.
14. Karimi, S., H.J.A. Biemans, K. Naderi Mahde, T. Lans, M. Chizari and M. Mulder. 2017. Testing the relationship between personality characteristics, contextual factors and entrepreneurial intentions in a developing country. International Journal of Psychology, 52(3): 227-240.
15. Khalifa A.H. and M.M. Dhiaf. 2016. The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intention: The uae context. Polish journal of management studies, 14(1): 119-128.
16. Khosravi Pour, B. and SH. Kikhah. 2013. Entrepreneurship education, an effective approach to employment of agricultural students. Journal Work and Society, 163: 26-39 (In Persian).
17. Kordnaeij, A., E. Shahtahmasbi and M. Karimi. 2014. The impact of background factors on entrepreneurial intention of Iran students, with concentration of students' ethnicity. Journal of Entrepreneurship Development, 7 (3): 509-528 (In Persian).
18. Krejcie, R.V. and D.W. Morgan. 1970. Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30 (3): 607-610.
19. Kuttim, M, M. Kallaste, U. Venesaar and A. Kiis. 2014. Entrepreneurship education at University level and student's entrepreneurial intention. Procedia- Social and Behavioral Sciences, 110: 658-668.
20. Linan, F. 2004. Intention-based models of entrepreneurship education. Piccolla Impresa/ Small Business, 26: 124-136.
21. Linan, F. and Y. Chen. 2009. Development and cross-cultural application if a specific instrument measure entrepreneurial intentions. Entrepreneurship Theory and Ppractice, 33(3): 593-617.
22. Linan, F., J.C. Rodriguez-Cohard and J.M. Rueda-Cantuche. 2011. Factors affecting entrepreneurial intention levels: a role for education. International Entrepreneurship and Management Journal, 7(2): 195-218.
23. Malebana, M.J. 2014. Entrepreneurial intentions of South African rural university students: A test of the theory of planned behaviour. Journal of Economics, 6(2): 130-143.
24. Mardanshahi, M.M., M.A. Roshanfar. 2015. Compilation of agricultural entrepreneurship development strategies among the agricultural and natural resources graduates. Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture, 2(4): 1-10 (In Persian).
25. Maresch, D., R. Harms, N. Kailer and B. Wimmer-Wurm. 2016. The impact of entrepreneurship education on the entrepreneurial intention of students in science and engineering versus business studies university programs. Technological Forecasting and Social Change, 104: 172-179.
26. Moralista, R.B. and G.C. Delariarte. 2014. Entrepreneurship as a Career Choice: An Analysis of Entrepreneurial Self-Efficacy and Intention of National High School Senior Students at the Municipality of Calinog, Iloilo. Asia Pacific Journal of Education, Arts and Sciences, 1(2): 12-15.
27. Mojallal choboglo, M.A., R. Abdollahfam and E. Tamjidtash. 2011. Entrepreneur process pathology in the University courses curricula (Case study: Islamic Azad University, Bnab Branch). Beyond Management, 5(18): 167-188 (In Persian).
28. Mohseni, A., S.H. Mousavi and M. Jamali. 2013. The role of entrepreneurship training on students' entrepreneurial attitude and general self-efficiency beliefs. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education, 69: 63-80 (In Persian).
29. Movahedi, R., KH. Heidari-Trazak and M. Samian. 2015. Entrepreneurship education in agriculture a pre-requisite for agricultural development. Journal of Entrepreneurship in Agriculture, 1(4): 33-48 (In Persian).
30. Mehrdad, H. 2012. A Study of Factors Affecting Entrepreneurship in Lorestan Province with an Emphasis on Education. Quarterly Journal of New Approach in Educational Management, 2(4): 97-114 (In Persian).
31. Ministry of Science, Research and Technology. 2019. University graduate employment monitoring plan. Deputy of Research and Technology, Office of Industry Relations, 31 pp (In Persian).
32. Rabiei, Z. and H. Sadighi. 2014. Study of effective factors on development of entreprenurship spirit in students of the Natural Resources College of Chamran University, Academic Unit of Behbahan, Journal of Entrepreneurship and Agriculture, 1(2): 65-52 (In Persian).
33. Rahmanian Koshkaki, M., M. Chizari and A. Havasi. 2012. Investigating the effective entrepreneurial factors of agricultural students of Ilam Azad University. Journal of Entrepreneurship Development, 5 (1): 125-144 (In Persian).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

34. Rezaie, R., A. Karimi, F. Mirikaram and L. Safa. 2012. Investigating the educational needs of master's degree students in the field of entrepreneurship (Case study: Zanjan University). Journal of Entrepreneurship Development, 5(3): 65-84 (In Persian).
35. Ruizalba Robledo, J.L., M.V. Aran, M. Martin-Sanchez and A.M. Rodriguez-Molina. 2015. The moderating role of gender on entrepreneurial intentions: A TPB perspective. Intangible Capital, 11 (1): 92-117.
36. Sabet Maharlouei, A., M.H. Seyf, A. Rastegar and Kh. Ahmad Abadi. 2014. Factors influencing academic entrepreneurial intention among the students of Shiraz Medical Sciences University. Journal of Medical Education Development, 7(15): 71-85 (In Persian).
37. Saeidi Mehrabad, M. and M.M. Mohtadi. 2008. Impact of entrepreneurship education on the development of entrepreneurial behavior, Case study: entrepreneurial training courses at the Ministry of Labor and Social Affairs. Entrepreneurship Development, 1(2): 57-73 (In Persian).
38. Sookhtanlou, M. 2017. Analysis of gender differenceson the tendency to entrepreneurship of agricultural students (Case study: University of Mohaghegh Ardabili). Journal of Entrepreneurial Strategies in Agriculture, 4(8): 13-22 (In Persian).
39. Sadeghi, M. and E. Malekinia. 2011. University student's assessment of entrepreneurial environments and its relationship with entrepreneurial intention. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education, 17(1): 69-89 (In Persian).
40. Safa, L. and N. Mangeli. 2015. The effect of entrepreneurial self-efficacy on agricultural students' entrepreneurial intention at University of Zanjan. Journal of New Agricultural in Education Administration, 3(33): 3-15 (In Persian).
41. Seif, M.H., A. Sabet Maharlouei, A. Rastegar and KH. Ahmad Abadi. 2014. Factors influencing academic entrepreneurial intention among the students of Shiraz Medical Sciences University. Journal of Medical Education Development, 7(15): 71-85 (In Persian).
42. Shiri, N., A.A. Mirakzadeh and K. Zarafshani. 2015. A Conceptual Model forPromoting Entrepreneurship among Agricultural Students in Higher Agricultural Education Systems. Journal of Entrepreneurship in Agriculture, 1(4): 49-68 (In Persian).
43. Tahmasebi, R., M. Akbari, M. Hoshmandzadeh and A. Ahangar Selebeni. 2017. The effects of entrepreneurial education on entrepreneurial behavior of face-to-face and virtual students, the case of Faculty of Entrepreneurship of Tehran University. Iranian Journal of Engineering Education, 19(75): 103-128 (In Persian).
44. Westhead, P. and M.Z. Solesvik. 2015. Entrepreneurship education and entrepreneurial intention: Do female students benefit? International Small Business Journal, 34(8): 979-1003.
45. Yaghoubi Farani, A., M. Motaghed and S. Karimi. 2016. The role of Entrepreneurial knowledge and skills in developing digital entrepreneurial intentions in public Universities in Hamedan Province. Iranian Journal of Information Processing and Management, 31(3): 785-802 (In Persian).
46. Zamani, M. and M. Omidi Najafabadi. 2014. The factors influencing on entrepreneurial Intention of Agricultural students in Islamic Azad University, Science and research branch of Tehran. Journal of Agricultural Extension and Education Research, 7(3): 43-55 (In Persian).

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]
[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]
[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]

Investigating Factors Affecting Students' Entrepreneurial Intention, The Case of Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

Arefeh Pourvaei[1], Mohammad Reza Mahboobi[2] and Mohammad Sharif Sharifzadeh[3]

1- Graduated M.Sc. Student, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources. Gorgan, Iran
2- Associate Professor, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources. Gorgan, Iran
(Corresponding author: Mahboobi @gmail.com)
3- Associate Professor, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources. Gorgan, Iran
Received: October 17, 2020 Accepted: January 6, 2021

Abstract

The purpose of this study was investigating factors affecting students' entrepreneurial intention in Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources. The research method was descriptive. The statistical population was 390 final year undergraduate students in all active fields of the University. Using Krejcie and Morgan table and stratified random sampling method with assignment, 196 students were selected as the research sample. The data collection tool was a questionnaire whose validity was confirmed by the opinion of University specialists and its reliability for different parts of the questionnaire was obtained using Cronbach's alpha coefficient between 0.607 and 0.903. SPSS software was used for data analysis. The results showed that there is a significant difference between the respondents in terms of entrepreneurial intention in terms of gender, participation in entrepreneurship training courses, work experience and having a freelance job. The results of correlation test showed that there is a positive and significant relationship between family income and mother's literacy with entrepreneurial intention. The results of path analysis showed that the most effective variables on entrepreneurial intention were self-efficacy variable with direct effect of 0.516, attitude variable with direct effect of 0.319 and entrepreneurship knowledge variable with indirect effect of 0.209, respectively.

Keywords: Entrepreneurship knowledge, Entrepreneurial attitude, Entrepreneurial self-efficacy, Perceived social norms

[Downloaded from jea.sanru.ac.ir on 2026-11-08]

[DOR: 20.1001.1.25383426.1399.7.14.11.9]

[DOI: 10.52547/jea.7.14.103]